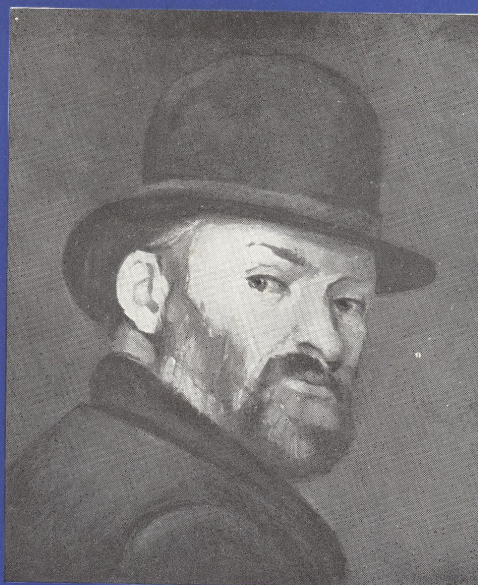

ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ
ΚΑΙ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΟΥΤΖΟΥ

ΕΚΘΕΣΙΣ
ἐκ τῆς συλλογῆς
ΣΤΑΥΡΟΥ ΝΙΑΡΧΟΥ

εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν Ε.Ο.Τ.

ΖΑΠΠΕΙΟΝ ΜΕΓΑΡΟΝ

15 Αὐγούστου - 30 Σεπτεμβρίου

1958

1958-1

2

A
1958-1
c.2.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΕΚ ΤΗΣ
ΣΥΛΛΟΓΗΣ

ΣΤΑΥΡΟΥ ΝΙΑΡΧΟΥ

ΤΩΝ
ΕΡΓΩΝ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΜΕ
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ — ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

1958

«Η τέχνη είναι μια θρησκεία. Σκοπός της
ή διάδοση του κινήματος»
P. Cézanne.

Pierre Bonnard, 1867-1947

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ

ΕΡΓΩΝ

Από τα έργα του Bonnard, που ανήκουν στην Σχολή Καλών Τεχνών και στην ομάδα των Impressionnistes Julien στο Παρίσι. Για πρώτη φορά έρχεται στην Ελλάδα ο Σελόν των «indépendants» και μετά σε πολλές άλλες πόλεις. Από το 1907 «Εξωτερικά» ταξίδευε στις Ηνωμένες Πολιτείες, στην Αμερική. Τα χρόνια που ως το 1895 ήταν άνοητος, «Από τότε» μεταχειρίστηκε ουσιωδέστερα. Ταξιδεύοντας στα νησιά Nabis (π.χ. Μύθο στο τέλος) και τον Gauguin, «α» είχε ιδιαίτερα ενδιαφέρον στην Γαλλο-ελδική τέχνη. Με τους πίνακές του δείχνει χαρακτηριστικές όψεις του Παρισίου.

1. Γυναίκα στο αρέσι. 1909 αργίλλο.
62,7x48,3.
2. Μοιά με λουλούδι. 1914 αργίλλο.
80,7x58,4.

Eugène Boudin, 1825-1898

Είναι ο κατασκευαστής των ατμοπλοίων στα νησιά της Γαλλίας. Αποκαλύπτει τον 19ο αιώνα. Την πρώτη του ταξινόμηση κάνει στο «Σελόν» του 1859 «α» από τους «États» της. Θεμελιώδης του «H» του στα λιμάνια του Βουρ. Αποδίδει με άνεση λιμάνια, γαλιές, πλοία της μελλομένης της εποχής, ατμός. Μόνο μετά τον θάνατό του ανακαλύπτει η ύλη του.

«*Ἡ τέχνη εἶναι μιὰ θρησκεία. Σκοπός της,
ἡ ἀνύψωση τοῦ πνεύματος*».

P. Cézanne.

Pierre Bonnard, 1867 - 1947

Ἀφοῦ σπούδασε Νομικά, παρακολούθησε μαθήματα στήν Σχολή Καλῶν Τεχνῶν καί στήν Ἀκαδημία Julien στό Παρίσι. Γιά πρώτη φορά ἐξέθεσε τò 1891 στό «Σαλόν» τῶν «Indépendants» καί μετὰ σέ πολλές ἄλλες ἐκθέσεις. Ἀπό τò 1907 κι' ὕστερα ταξίδεψε πολὺ στήν Εὐρώπη καί τὴν Ἀμερική. Τὰ χρώματά του ὡς τò 1895 ἦταν ἀνοιχτά. Ἀργότερα μεταχειρίζεται σκουρότερα. Ἐπηρεάστηκε ἀπὸ τοὺς Nabis (βλ. λέξη σὸ τέλος) καί τὸν Gauguin, κι' εἶχε ἰδιαίτερη ἀδυναμία στήν Γιαπωνέζικη τέχνη. Μὲ τοὺς πίνακές του ἀπέδωσε χαρακτηριστικὲς ὄψεις τοῦ Παρισιοῦ.

1. Γυναίκα σὸ ἀτελιέ. 1909 περίπου.
62,2×48,3.
2. Μετὰ τὸ λουτρό. 1914 περίπου.
80,7×58,4.

Eugène Boudin, 1825 - 1898

Εἶναι ὁ ζωγράφος ποὺ ὑπερέχει ἀπ' ὅλους τοὺς Γάλλους θαλασσογράφους τοῦ 19ου αἰῶνα. Τὴν πρώτη του ἐμφάνιση ἔκανε σὸ «Σαλόν» τοῦ 1859 κι' ἀπὸ τότε ἐξέθετε συχνά. Θέματά του: Ἡ ζωὴ στὰ λιμάνια τοῦ Βορρᾶ. Ἀποδίδει μὲ ἀνάλαφρες γοργές πινελιές τὴν μελαγχολία τῆς περιοχῆς αὐτῆς. Μόνο μετὰ τὸν θάνατό του ἀναγνωρίστηκε ἡ ἀξία του.

3. Στην ακτή. 1886.

19×32,5.

4. Στην ακτή. 1887.

18,4×32,5.

Paul Cézanne, 1839 - 1906

Γεννήθηκε στην επαρχία Aix-en-Provence κι' ήρθε πολύ νέος στο Παρίσι για να σπουδάσει. Δεν τον δέχτηκαν όμως στην Σχολή Καλών Τεχνών, γι' αυτό παρακολούθησε μαθήματα σε μια Ίδιωτική Ακαδημία, μαζί με τον Pissaro και τον Guillaumin. Το 1870, δεν γίνονται δεκτά τα έργα του στο «Σαλόν» των Γάλλων Καλλιτεχνών.

Οι περισσότεροι κριτικοί τον παραγνωρίζουν και χαρακτηριστικά γράφουν: «Ο Cézanne είν' ένα παράξενο ταλέντο, που έξον απ' το ταλέντο δεν ξέρει τίποτα από ζωγραφική». Αποκαρδιωμένος, επιστρέφει στην ιδιαίτερη πατρίδα του. Κατά το 1895 όμως, ο M. Vollard, έμπορος εικόνων, ύστερα από παρότρυνση του Pissaro, τον ανακαλύπτει. Βάζει σκοπό του να τον κάνει γνωστό και στην αρχή τον επιβάλλει σε μερικούς έρασιτέχνες.

Με τους πίνακές του ο Cézanne έδειξε ποιό είναι το γνήσιο αντικείμενο στην ζωγραφική. Προσπάθησε να δώσει στην τέχνη του βάθος, πνευματικότητα, που θα την ώδηγοῦσε στην πληρότητά της, απαλλάσσοντάς την συγχρόνως από κάθε διακοσμητικό φόρτο. Ο ίδιος έλεγε: «Τό φῶς κι' ή σκιά είναι σχέση χρωμάτων. Τα κύρια αυτά στοιχεία διαφέρουν όχι από τον γενικό τόνο, αλλά από την ίδια τους την λάμψη». Δίκαια του αποδίδεται ο τίτλος του «όδηγοῦ» τῆς νεώτερης Γαλλικῆς ζωγραφικῆς.

5. Τό μαῦρο ρολόι. 1869 - 70.

55,2×74,3.

6. Ο Cézanne με ήμίψηλο. 1883 - 85.

67,3×41,9.

3. Στην ακτή. 1886.

19×32,5.

4. Στην ακτή. 1887.

18,4×32,5.

Paul Cézanne, 1839 - 1906

Γεννήθηκε στην επαρχία Aix-en-Provence κι' ήρθε πολύ νέος στο Παρίσι για να σπουδάσει. Δεν τον δέχτηκαν όμως στην Σχολή Καλών Τεχνών, γι' αυτό παρακολούθησε μαθήματα σε μια Ίδιωτική Ακαδημία, μαζί με τον Pissaro και τον Guillaumin. Το 1870, δεν γίνονται δεκτά τα έργα του στο «Σαλόν» των Γάλλων Καλλιτεχνών.

Οι περισσότεροι κριτικοί τον παραγνωρίζουν και χαρακτηριστικά γράφουν: «Ο Cézanne είν' ένα παράξενο ταλέντο, που έξον απ' το ταλέντο δεν ξέρει τίποτα από ζωγραφική». Αποκαρδιωμένος, επιστρέφει στην ιδιαίτερη πατρίδα του. Κατά το 1895 όμως, ο M. Vollard, έμπορος εικόνων, ύστερα από παρότρυνση του Pissaro, τον ανακαλύπτει. Βάζει σκοπό του να τον κάνει γνωστό και στην αρχή τον επιβάλλει σε μερικούς έρασιτέχνες.

Με τους πίνακές του ο Cézanne έδειξε ποιό είναι το γνήσιο αντικείμενο στην ζωγραφική. Προσπάθησε να δώσει στην τέχνη του βάθος, πνευματικότητα, που θα την ώδηγοῦσε στην πληρότητά της, απαλλάσσοντάς την συγχρόνως από κάθε διακοσμητικό φόρτο. Ο ίδιος έλεγε: «Τό φῶς κι' ή σκιά είναι σχέση χρωμάτων. Τα κύρια αυτά στοιχεία διαφέρουν όχι από τον γενικό τόνο, αλλά από την ίδια τους την λάμψη». Δίκαια του αποδίδεται ο τίτλος του «όδηγοῦ» τῆς νεώτερης Γαλλικῆς ζωγραφικῆς.

5. Το μαῦρο ρολόι. 1869 - 70.

55,2×74,3.

6. Ο Cézanne με ήμίψηλο. 1883 - 85.

67,3×41,9.

7. Τὸ Ὑδραγωγεῖο. 1888 - 90.
74,3×93.

Marc Chagall, γενν. 1887

Γεννήθηκε στὴν Ρωσία κι' ἔφτασε στὸ Παρίσι τὸ 1910, ὅπου ἐγκαταστάθηκε μονίμως πλέον ἀπὸ τὸ 1923. Ἡ Ρωσικὴ λαϊκὴ παράδοση κι' ἡ Ἀνατολὴ ἔπαιξαν ρόλο στὴν ζωγραφικὴ του, ποὺ διαμορφώθηκε τελικὰ μὲ τὴν ἐπίδραση τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς. «Βλέπω τὸν ρεαλισμό», γράφει ὁ ἴδιος, «ὄχι μόνον στοὺς Ἐμπρεσσιονιστές, ἀλλὰ καὶ στοὺς πρώτους Κυβιστές». Κι' ἄλλοῦ: «Αὐτὸ ποὺ πέτυχα, τὸ ὀφείλω στὴν Γαλλία. Ἡ ἀτμόσφαιρά της, ἡ φύση, οἱ ἄνθρωποι, ὑπῆρξαν γιὰ τὴν ζωὴ καὶ τὸ ἔργο μου ἕνα πραγματικὸ σχολεῖο». Ὁ Chagall εἶναι πρόδρομος τοῦ σουρρεαλισμοῦ.

8. Ὁ Ραββὶ μὲ τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ.
61×47.

Camille Corot, 1796 - 1875

Γεννήθηκε καὶ πέθανε στὸ Παρίσι καὶ ἐνσάρκωσε στὴν τέχνη του τὴν γαλλικὴ ψυχὴ. Ἔτσι, δίκαια ὠνομάστηκε ὁ «La Fontaine τῆς ζωγραφικῆς». Κύριος ἐκπρόσωπος τῆς Σχολῆς τοῦ Φοντανεμπλώ. Τὰ ἔργα του χαρακτηρίζονται ἀπὸ ἕνα τρυφερὸ λυρισμό. Ἔλεγε: «Ἐκεῖνο ποὺ ζητῶ εἶναι ἡ φόρμα, τὸ σύνολο, ὁ γενικὸς τόνος. Τὸ χρῶμα γιὰ μένα ἔρχεται κατόπιν». Μελετᾷ λιγώτερο τὰ φυσικὰ ἀντικείμενα, ἐρευνᾷ περισσότερο τὴν ἐντύπωση ποὺ προκαλοῦν. Ὁ Baudelaire ἔγραφε ὅτι εἶναι ἕνας «ἁρμονιστ», διαστέλλοντάς τον ἀπὸ τοὺς «κολορίστ». Τὰ τελευταῖα του ἔργα ἀνοίγουν τὸν δρόμο στὸν ἔμπρεσσιονισμό. (Βλ. λέξη στὸ τέλος).

9. Ἰταλίδα. 1870 περίπου.
73×59.

Edgar Degas, 1834 - 1917

Παρακολουθούσε Νομικά, αλλά τὰ εγκατέλειψε γιὰ νὰ ζωγραφίση. Πῆγε στὸ ἐργαστήριο τοῦ Lamothe, ὕστερα τοῦ Ingres. Ἀντέγραψε πολλοὺς ἀπὸ τοὺς πίνακες τοῦ Λούβρου καὶ μελέτησε τὰ περισσότερα μουσεῖα τῆς Γαλλίας, Ἰσπανίας, Ἰταλίας, Ἀγγλίας. Τὸ 1877, ἐκδέτει μὲ τοὺς ἐμπρεσιονιστὲς καὶ παρουσιάζει 25 ἔργα, μὲ τὶς περιφημὲς χορεύτριές του. Στὴν ἀρχὴ πέρασε ἓνα στάδιο ἀκαδημαϊκό, (βλ. πίν. ἀριθ. 10). Δούλευε ἐντατικά, διαρκῶς, ἀναζητώντας ἓνα δικό του «στὺλ» μέσα στὰ νέα ρεύματα τῆς ἐποχῆς του. Προσέχει τὴν φόρμα, τὴν γραμμὴ καὶ ιδιαίτερα τὴν κίνηση.

Πέθανε στὸ Παρίσι, σχεδὸν τυφλός.

10. Κεφάλι Ἰταλοῦ νέου. 1856 - 57.

24,8×16,2.

Τὸ ἴδιο μοντέλλο ποζάρησε στὸν Degas γιὰ τὴν ὕδατογραφία «Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς καὶ ὁ Ἄγγελος», καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἔλαιογραφία «Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς» ποὺ ἔκανε τὴν ἴδια ἐποχὴ. Ὁ Degas ζωγράφησε ἐπίσης τὸ κεφάλι αὐτοῦ τοῦ νέου προφίλ, πρὸς τ' ἀριστερά.

11. Δύο χορεύτριες ἀναπαύονται.

76,2×104,2.

12. Χορεύτριες μὲ ρόζ. 1904 - 1906 περίπου.

80,7×65,4.

13. Χορεύτριες μὲ πράσινα. 1904 - 1906 περίπου.

81,3×65,4.

Eugène Delacroix, 1798 - 1863

Πλούσια προικισμένος ἀπὸ τὴν φύση, εἶχε ὅπως ἔλεγαν, «τὸν ἥλιο στὸ κεφάλι του καὶ τὴν θύελλα στὴν καρδιά». Εἶναι ὁ ζωγράφος ποὺ ἐπαναστάτησε κατὰ τῆς παραδόσεως, γι' αὐτὸ ὁ Ingres τὸν ἐμίσησε. Τὴν πρώτη του ἐμφάνιση κάνει στὸ «Σαλὸν» τοῦ 1822, μὲ τὸ «Δάντης καὶ Βιργίλιος». Χρησιμοποιεῖ συ-

χνά πολλά χρώματα μαζί, χωρίς να τὰ ανακατεύη, που δίνουν όμως από μακρυνά την εντύπωση ενός ενιαίου χρώματος.

Συνδυάζει την γνώση και τὸ συναίσθημα, για ν' αποδώσει τὴν φύση. Ξέρει ὅτι ἡ ἀξία τοῦ πίνακα ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν σχετικότητα τῶν διαφόρων στοιχείων που τὸν ἀποτελοῦν. Γρήγορα ἀπαρνιέται τοὺς δασκάλους του. Λέει κάπου ὅτι «ὄσα ἔχω μάθει τὰ χρωστῶ στὸν Veronese».

Θεωρεῖται ἀπὸ μερικοὺς πατέρας τῆς σύγχρονης ζωγραφικῆς. Εἶναι, μαζί με τὸν Géricault, ὁ κυριώτερος ἐκπρόσωπος τῆς Ρομαντικῆς Σχολῆς. (Βλ. λέξη στὸ τέλος).

14. Ὀδαλίσκη. 1857.

35,6×30,5.

Paul Gauguin, 1848 - 1903

Γεννήθηκε στὸ Παρίσι καὶ πέθανε στὴν Ταϊτή.

Ὅταν ἦταν νέος, δὲν φαινόταν ὅτι θὰ γινόταν καλλιτέχνης. Ζοῦσε μετὰ τὴν οἰκογένειά του στὸ Λονδίνο καὶ ἐργαζόταν στὸ χρηματιστήριο. Ἡ γνωριμία του μετὰ τὸν Pissarro τὸν ἔκανε ν' ἀρχίσει ζωγραφικὴ καὶ γλυπτικὴ. Τὸ 1876, γιὰ πρώτη φορά, ἐξέδωσε στὸ «Σαλὸν» καὶ τὸ 1881 μαζί με τοὺς Ἐμπρεσσιονιστές. Τὸ 1886 πηγαίνει στὸ Pont-Aven στὴν Βρετάνη, ὅπου γίνεται μέλος τῆς ὁμάδος τῶν «Nabis» (Βλ. λέξη στὸ τέλος). Τὸ 1896 ταξιδεύει στὴν Ταϊτή, ὅπου καὶ πέρασε τὰ ὑπόλοιπα χρόνια τῆς ζωῆς του, ζωγραφίζοντας τοὺς πιὸ ἀξιόλογους πίνακές του. Ἀρνεῖται τὸν πραγματικὸ κόσμο γιὰ νὰ δημιουργήσει μιὰ δική του πραγματικότητα. «Τὰ δέντρα του εἶναι μενεξεδιά, οἱ δρόμοι πράσινοι, οἱ κάμποι ἔχουν χρωμα τριανταφυλλί, καὶ τὸ σύνολο εἶναι πιὸ ἀληθινὸ καὶ πιὸ σταθερὸ ἀπὸ μιὰ πιστὴ ἀναπαραγωγή». Ἀναπτύσσει τὸ χρωμα σὲ μεγάλες ἐπιφάνειες καὶ ἐγκαταλείπει τὴν ἀρχὴ τῶν χρωματικῶν κηλίδων.

15. Τὸ «μάζωμα τοῦ ἄχουρον». 1888.

73,7×92,1.

16. Τοπίο Βρετάνης. 1888.

92,1×71,8.

17. Τοπίο τῆς Ταϊτῆς. 1891 περίπου.
27×35.
18. Λουλούδια τῆς Ταϊτῆς. 1895 περίπου.
95,3×61,6.

Theodore Géricault, 1791 - 1824

Φίλος καὶ συνεργάτης τοῦ Delacroix. Τὸ 1808 μπῆκε στὸ ἐργαστήριο τοῦ Vernet καὶ μετὰ στοῦ Guérin. Γεμάτος πάθος κι' ὄρμη στὴν ζωή, προσπαθεῖ νὰ μεταφέρει στὴν ζωγραφικὴ τὰ στοιχεῖα αὐτά. Ὁ ἴδιος δραστήριος, ἐκφράστηκε στὴ ζωγραφικὴ του μὲ δύναμη καὶ ζωντάνια. Οἱ αὐστηροὶ κανόνες τῆς «Σχολῆς» τὸν ἐμπόδισαν στὴν ἀρχή, ὥστόσο βρῆκε μιὰ φόρμα διαφορετικὴ, δυνατὴ, ποὺ τὸν βοήθησε ν' ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸν ψευτοκλασικισμό, τὸν «δαβιδισμό» τῆς τότε ἐποχῆς καὶ νὰ δώση κάτι ζωηρότερο, μαζὶ καὶ ἀληθινό. Ἐκτὸς ἀπὸ ζωγραφικὴ ἔκανε πολλὲς λιθογραφίες.

19. Ὁ Σαλπικτῆς τῆς φρουρᾶς.
73×59.

Vincent van Gogh, 1853 - 1890

Γεννήθηκε στὴν Ὁλλανδία καὶ πέθανε στὴν Γαλλία. Τὸ 1876, στὸ Βέλγιο, κάνει τὰ πρῶτα του σκίτσα, ἐπηρεασμένα ἀπὸ τὸν Millet. Ἀργότερα, στὸ πατρικὸ του σπίτι, στὸ Μπραμπάντ, ζωγραφίζει πορτραῖτα ἢ σκηνές ἀπὸ τὴν ζωὴ τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων τῆς ὑπαίθρου. Τὸ 1886 - 88 πηγαίνει στὸ Παρίσι καὶ γίνεται μαθητῆς τοῦ Corisson. Ἀνακαλύπτει τὸν Delacroix, τοὺς Ἐμπρεσιονιστὲς καὶ τὴν Γιαπωνέζικη τέχνη, ὅλα ἄγνωστα μέχρι τότε σ' αὐτόν. «Νομίζω», λέει, «ὅτι αὐτὴ ἡ κίνησι τῶν Ἐμπρεσιονιστῶν θὰ φτάσῃ ψηλά. Δὲν εἶναι μονάχα μιὰ Σχολὴ ποὺ θὰ περιοριστῆ σὲ ὀπτικὸς πειραματισμούς». Τὸ 1889, τρελὸς πιά, μέσα στὸ ἄσυλο, ζωγράφησε τὰ περίφημα πορτραῖτα καὶ λουλούδια του.

Ὁ Van Gogh ὑπερτονίζει τὶς γραμμές, δυναμώνει τὸ χρω-

17. Τοπίο τῆς Ταϊτῆς. 1891 περίπου.
27×35.
18. Λουλούδια τῆς Ταϊτῆς. 1895 περίπου.
95,3×61,6.

Theodore Géricault, 1791 - 1824

Φίλος καὶ συνεργάτης τοῦ Delacroix. Τὸ 1808 μπῆκε στὸ ἐργαστήριο τοῦ Vernet καὶ μετὰ στοῦ Guérin. Γεμάτος πάθος κι' ὄρμη στὴν ζωή, προσπαθεῖ νὰ μεταφέρει στὴν ζωγραφικὴ τὰ στοιχεῖα αὐτά. Ὁ ἴδιος δραστήριος, ἐκφράστηκε στὴ ζωγραφικὴ του μὲ δύναμη καὶ ζωντάνια. Οἱ αὐστηροὶ κανόνες τῆς «Σχολῆς» τὸν ἐμπόδισαν στὴν ἀρχή, ὥστόσο βρῆκε μιὰ φόρμα διαφορετικὴ, δυνατὴ, ποὺ τὸν βοήθησε ν' ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸν ψευτοκλασικισμό, τὸν «δαβιδισμό» τῆς τότε ἐποχῆς καὶ νὰ δώση κάτι ζωηρότερο, μαζὶ καὶ ἀληθινό. Ἐκτὸς ἀπὸ ζωγραφικὴ ἔκανε πολλὰς λιθογραφίες.

19. Ὁ Σαλπικτῆς τῆς φρουρᾶς.
73×59.

Vincent van Gogh, 1853 - 1890

Γεννήθηκε στὴν Ὁλλανδία καὶ πέθανε στὴν Γαλλία. Τὸ 1876, στὸ Βέλγιο, κάνει τὰ πρῶτα του σκίτσα, ἐπηρεασμένα ἀπὸ τὸν Millet. Ἀργότερα, στὸ πατρικὸ του σπίτι, στὸ Μπραμπάντ, ζωγραφίζει πορτραῖτα ἢ σκηνές ἀπὸ τὴν ζωὴ τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων τῆς ὑπαίθρου. Τὸ 1886-88 πηγαίνει στὸ Παρίσι καὶ γίνεται μαθητῆς τοῦ Corisson. Ἀνακαλύπτει τὸν Delacroix, τοὺς Ἐμπρεσιονιστὲς καὶ τὴν Γιαπωνέζικη τέχνη, ὅλα ἄγνωστα μέχρι τότε σ' αὐτόν. «Νομίζω», λέει, «ὅτι αὐτὴ ἡ κίνησι τῶν Ἐμπρεσιονιστῶν θὰ φτάσῃ ψηλά. Δὲν εἶναι μονάχα μιὰ Σχολὴ ποὺ θὰ περιοριστῆ σὲ ὀπτικὸς πειραματισμούς». Τὸ 1889, τρελὸς πιά, μέσα στὸ ἄσυλο, ζωγράφησε τὰ περίφημα πορτραῖτα καὶ λουλούδια του.

Ὁ Van Gogh ὑπερτονίζει τὶς γραμμές, δυναμώνει τὸ χρω-

μα, συμπιέζει την σύνθεση σὲ μιὰ δαιμονικὴ ἔνταση. Ἐνθροποι, ἀντικείμενα, τοπίο, γίνονται ἔκφραση, πού καθρεφτίζει τὴν ψυχικὴ εὐαισθησία τοῦ καλλιτέχνη. Ὁ Van Gogh εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐξπρессионιστής. (Βλ. λέξη στὸ τέλος).

20. Χιονισμένη ἐκκλησία. 1885.

30,2×42.

21. Ἡ γέφυρα τοῦ Asnières. 1887.

32,8×39,1.

22. Γαϊδουράγκαθα. 1888.

59×48,9.

23. «Les Alyscamps», Arles. 1888.

73,7×92,7.

«Les Alyscamps» (ἀρχαιότερος τύπος τῶν Champs-Élysées) εἶναι ἡ μόνη λεωφόρος πού ἀπέμεινε ἀπὸ τὴν ἄλλοτε μεγάλη «νεκρόπολη» τῆς ἀρχαίας Arles. Σὲ μιὰ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἀδελφὸ του, ὁ Van Gogh ἔγραφε: «Ἔκανα δύο φθινοπωρινοὺς πίνακες, οἱ ὁποῖοι, νομίζω, ἄρρεσαν στὸν Gauguin. Ἐλπίζω νὰ σὰς ἀρέσουν τὰ πεσμένα φύλλα πού ζωγράφισα. Οἱ κορμοὶ εἶναι ἀπὸ λεῦκες καὶ κόβονται ἀπὸ τὸ κᾶδρο στὸ σημεῖο πού ἀρχίζει τὸ φύλλωμα. Αὐτοὶ οἱ κορμοὶ τῶν δέντρων εἶναι βαλμένοι στὴν σειρὰ, σὰν στῦλοι, κατὰ μῆκος μιᾶς λεωφόρου. Ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ τῆς λεωφόρου ὑπάρχουν σειρὲς ἀρχαίων Ρωμαϊκῶν τάφων, χρώματος bleu-lilas. Τὸ ἔδαφος σκεπάζεται σὰν μὲ χαλί, ἀπὸ ἓνα παχὺ στρώμα φύλλων, κίτρινο καὶ πορτοκαλλί, ἐνῶ τὰ φύλλα ἐξακολουθοῦν νὰ πέφτουν, ὅπως οἱ νιφάδες. Στὴν λεωφόρο, μικρὲς φιγούρες ἐρωτευμένων».

24. Τὸ σπίτι τοῦ Père Pilon. 1890.

49,2×69,9.

Francisco José de Goya y Lucientes 1746 - 1828

Ἦταν δώδεκα ἐτῶν, ὅταν πῆρε τὰ πρῶτα μαθήματα ἀπὸ τὸν Lusan. Ἀργότερα, στὴν Μαδρίτη, ἐπηρεάστηκε ἀπὸ τὸν

Γερμανὸ ζωγράφο Raphaël Mengs. Καταδιωγμένος, γιατί πήρε μέρος σὲς θρησκευτικὲς διενέξεις τοῦ τόπου του, πηγαίνει σὴν Ἰταλία ὅπου μελετᾷ τοὺς «μεγάλους». Τὸ 1772 ἐπιστρέφει σὴν Μαδρίτη καὶ γίνεται ζωγράφος τῆς Αὐλῆς. Εἶναι πολὺ δημοφιλὴς γιὰ τὶς φιλελεύθερες ιδέες του καὶ τὴν ἀπλότητά του. Ὑπάρχουν τεχνοκρίτες ποὺ θεωροῦν ὅτι ἡ μοντέρνα τέχνη ξαναγεννιέται μὲ τὸν Goya. Εἶναι ὁ τελευταῖος ἐκπρόσωπος τῆς «χάρης» καὶ τοῦ μανιερισμοῦ τοῦ 18ου αἰῶνα κι' ὁ πρῶτος ρεαλιστῆς ζωγράφος τοῦ 19ου. Τὸ ἔργο του ἀντιπροσωπεύει καλύτερα ἀπ' ὅποιο δῆποτε ἄλλο τὸν ἰσπανικὸ χαρακτῆρα. Τὰ τελευταῖα χρόνια ζωγραφίζει μὲ περισσότερη ἐλευθερία καὶ ἔτσι ἀνοίγει τὸν δρόμο σὴν τεχνικὴ τῶν Ἐμπρεσιονιστῶν. Πέθανε σὸ Bordeaux τῆς Γαλλίας.

25. Πορτραῖτο τῆς Dona Joaquina Candado.
102×74.

El Greco, 1548 - 1614

Γεννήθηκε σὴν Κρήτη, ἔφυγε ὅμως ἀπὸ τὴν πατρίδα του πολὺ νέος γιὰ τὴν Βενετία, ὅπου γνώρισε πολλοὺς καλλιτέχνες καὶ δούλεψε μὲ τὸν Τισιανὸ καὶ τὸν Τιντορέττο. Πηγαίνει σὴν Ρώμη. Τὸ 1574 ἐγκαταστάθηκε μονίμως σὸ Τολέδο, ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Φιλίππου Β'. Εἶναι ἡ κυριώτερη μορφή τοῦ μανιερισμοῦ (βλ. λέξη σὸ τέλος) καὶ θεωρεῖται σήμερα, ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια λησμονιάς, ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους καλλιτέχνες.

Ἡ «Pietà» ἔγινε λίγο ἀργότερα ἀπὸ τὴν «Ταφή τοῦ Κόμητος Ὁργκάθ», δηλ. γύρω στὰ 1590.

26. Pietà. 1585-90 περίπου. (Ἐπιτομή τῆς Συλλογῆς τῆς Contesse de la Béraudière).
120×145.

27. Ὁ Ἅγιος Πέτρος προσευχόμενος.
92,7×75.

Winslow Homer, 1836 - 1910

Γεννήθηκε στη Βοστώνη και πέθανε στο Σκαμπορό. Στην αρχή εργάστηκε σαν λιθογράφος κι' ασχολήθηκε με την εικονογράφηση τών βιβλίων. Τò 1865 γίνεται μέλος τής Ἐθνικῆς Ἀκαδημίας. Ἀργότερα ἔρχεται στο Παρίσι, ὅπου ἐκθέτει σὲ δύο παγκόσμιες ἐκθέσεις καὶ παίρνει τὸ χρυσὸ μετάλλιο. Θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀξιόλογους σύγχρονους Ἀμερικανοὺς ζωγράφους.

28. Φωνὲς ἀπὸ τοὺς βράχους. 1883.

52,7×75,6.

Edouard Manet, 1832 - 1883

Τὰ πρῶτα του μαθήματα πῆρε ἀπὸ τὸν Th. Couture. Γρήγορα ὅμως ἄρχισε νὰ δουλεύη καὶ νὰ μελετᾷ μόνος. Τò 1859 δὲν γίνεται δεκτὸς στο «Σαλὸν» καὶ κάνει ἀτομικὴ ἐκθεση στὴν Galerie Martinet. Τότε ὅλοι ἔγραψαν ὅτι εἶναι ἕνας τρελλὸς καὶ ἀναρχικὸς «μποέμ». Λίγα χρόνια ἀργότερα, τὸ κοινὸ κι' οἱ κριτικοὶ τὸν παραδέχτηκαν ὡς ἕναν ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους καλλιτέχνες τῆς ἐποχῆς καὶ εἰδικώτερα ὡς τὸν σπουδαιότερο κολορίστα. Ὁ Manet πίστευε στὴν ἀτομικότητα τοῦ καλλιτέχνη, καὶ διέκοψε τὰ δεσμὰ μετὰ τὴν «Σχολή». Ἰδεῶδες του ἦταν τὸ «σύγχρονο», τὸ «ἀνθρώπινο». Εἶδε τὸν ἔξωτερικὸ κόσμον ὡς φῶς, ἀπλᾶ καὶ σὲ μεγάλες ἐπιφάνειες. Δίνει πολλὴ σημασία καὶ στο σχέδιο, ὅπως οἱ «μεγάλοι» τῶν περασμένων ἐποχῶν.

Ὁ πίνακας τῆς συλλογῆς (ἀριθ. 29) εἶναι πρῶμο ἔργο τοῦ καλλιτέχνη.

29. Κεφάλι ἡλικιωμένης γυναίκας. 1856 περίπου.

50,2×40.

Henri Matisse, 1869 - 1954

Ἀφοῦ σπούδασε Νομικά, παρακολούθησε στὴν Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν μαθήματα ἀπὸ τὸν Ferrier καὶ Bouguereau. Τò

1905 εκθέτει μαζί με τὸν Braque, Derain καὶ Dufy. Ἐνα καινούργιο ρεῦμα δημιουργεῖται στὴν τέχνη, ὁ «faunisme» (βλ. λέξη στὸ τέλος). Τὴν πρώτη ἀτομικὴ του ἐκθεση κάνει τὸ 1906, στὴν Galerie Druet.

Τὸ 1950 παίρνει τὸ Πρῶτο Βραβεῖο τῆς Biennale στὴ Βενετία. Ἐθαύμαζε τὴν τέχνη τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐμελέτησε τὰ πορτραῖτα τοῦ Φαγιούμ, τὶς Περσικὲς μικρογραφίες καὶ τὰ Κοπτικὰ ὑφάσματα, ὅλα αὐτὰ ἐπέδρασαν στὴν τέχνη του. Στὴν ζωγραφικὴ του ἔχει ἐπηρεαστῆ εἰσὶς ἀπὸ τὸν Gauguin. «Ἡ φόρμα», λέει, «ἀλλάζει ἀνάλογα μὲ τὴν ἐντύπωση τῶν χρωμάτων». Τὴν ἔκφραση τοῦ ἔργου δίνει ἡ ἔγχρωμη εἰσιφάνεια τοῦ πίνακα, ποὺ ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή «κατακτᾷ» τὸν θεατῆ.

30. Τραπέζι φαγητοῦ. 1897.

99,7×130,8.

Amedeo Modigliani, 1884 - 1920

Γεννήθηκε στὴν Ἰταλία καὶ τὰ πρῶτα του μαθήματα πῆρε στὴ Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν τῆς Φλωρεντίας. Ταξίδεψε στὴν Ρώμη, Βενετία καὶ τὸ 1906 ἐγκατεστάθηκε στὸ Παρίσι. Τὸ 1908 ἐξέθεσε στὸ «Σαλὸν» τῶν Indépendants τὸν «Βιολοντσέλιστα». Ἐχει ἐπηρεαστῆ ἀπὸ τὴν τέχνη τῶν Νέγρων καὶ τὸν Κυβισμό. Ἡ αὐστηρὴ στάση τῶν μοντέλλων του ὀφείλεται στὴν ἐπίδραση αὐτῆ.

Ὁ Modigliani ἔμεινε πάντα ἕνας ἰταλὸς «πριμιτίφ» ποὺ δὲν πρόλαβε νὰ ἐξελιχθῆ. Γι' αὐτὸ εἶναι δύσκολο νὰ κρίνωμε μιὰ προσπάθεια ποὺ δὲν ὀλοκληρώθηκε μέσα στὸ χρόνο, ἀφοῦ πέθανε τόσο νέος.

Τὰ χρώματά του εἶναι λιτά, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ τελευταῖα ἔργα του, ὅπου μεταχειρίζεται ζωηρότερους τόνους. Ἐδημιούργησε μὲ τὴ γραμμικὴ καὶ ἐπιτηδευμένη τεχνικὴ του ἕνα ἰδιότυπο ἔξπρεσσιονισμό.

31. Πορτραῖτο κοπέλλας. 1918 περίπου.

81,3×54.

32. «Ο Ζουάβος. 1918 περίπου.
62,9×48,3.

Claude Monet, 1840 - 1926

Ἄρχισε νὰ ζωγραφίζη σὲ ἡλικία 14 ἐτῶν. Εἶχε γιὰ δάσκαλό του τὸν Boudin. Στὸ ἐργαστήριό τοῦ Gleyre, ὅπου πῆγε ἀργότερα, γνώρισε τὸν Renoir, Sisley καὶ Bazille. Ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸν Manet, ἐγκαταλείπει σιγὰ-σιγὰ τὴν προσωπογραφία καὶ γίνεται σχεδὸν ἀποκλειστικὰ τοπιογράφος. Μελετᾷ τοὺς κανόνες τῆς ὑπαίθρου καὶ προσπαθεῖ νὰ συγκρατήσῃ τὴν λάμψη τῆς ἀτμόσφαιρας, τὴν ὑγρότητα τῆς θάλασσας, ὄχι μόνον σὰν μιὰ φευγαλέα ἐντύπωση, ἀλλὰ σὰν σύνολο μονιμώτερο. Ἡ ἐπιτυχία του ἀρχίζει τὸ 1889 σὲ μιὰ ἔκθεση ποὺ κάνει μαζὶ μὲ τὸν Rodin στὴν Galerie Georges Petit.

33. «Ἡ 14ῃ Ἰουλίου». 1872 περίπου.
59,7×81,3.

Camille Pissarro, 1830 - 1903

Γεννήθηκε στὶς Ἀντίλλες. Εἴκοσι πέντε χρονῶν ἦρθε στὸ Παρίσι, ὅπου ἐπηρεάστηκε στὴν ἀρχὴ ἀπὸ τὸν Corot καὶ τὸν Courbet. Ἐπειτα συνδέεται μὲ τοὺς Manet, Monet, Renoir. Τὸ 1870 φεύγει μὲ τὸν Monet στὸ Λονδίνο καὶ μελετᾷ τοὺς Turner καὶ Constable. Ἐμπρεσσιονιστής, στρέφεται γιὰ λίγο πρὸς τὴν τεχνικὴ τοῦ Seurat. Στὰ ἔργα του διαφαίνεται σχεδὸν πάντα ἡ ποιητικὴ του διάθεση. Προσπάθησε νὰ ἐρευνήσῃ καὶ ν' ἀποδώσῃ τὸν χαρακτήρα τοῦ τοπίου, ἰδίως τοῦ Παρισιοῦ.

34. «Ἡ Λεωφόρος τῶν Ἰταλῶν» ἀπόγευμα. 1897.
73,7×92,7.

Pierre Auguste Renoir, 1841 - 1919

Τὰ πρῶτα του μαθήματα πῆρε στὸ ἐργαστήριό τοῦ Gleyre, ὃ ὁποῖος ὅμως δὲν εἶχε καμία ἐπίδραση στὸ νεαρὸ τότε Renoir.

Μελέτησε πολὺ μόνος του τοὺς παλιοὺς «δασκάλους», ὅπως τὸν Courbet, τὸν Corot καὶ ἰδιαιτέρως τὸν Diaz. Τὸ 1867 δὲν τὸν δέχτηκαν στὸ «Σαλόν». Ἀπὸ τὸ 1874, (τότε ἔκανε τὸν πρῶτο περίφημο πίνακα, τὸ «Θεωρεῖο»), ἀρχίζει ἡ σπουδαία περίοδος Ἐμπρεσσιονισμοῦ τοῦ Renoir. Τὸ 1880 ταξιδεύει στὴν Ἰταλία, ὅπου ἰδιαιτέρως ἐθαίμαξε τὸ ἔργο τοῦ Ραφαήλου. Ζητᾷ, ὅπως γράφει ὁ ἴδιος νὰ ξαναζωντανέψῃ τὰ χρώματα τῶν τοιχογραφιῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Giotto «βγάζοντας τὸ λαδὶ ἀπὸ τὸ χρώμα», γιὰ νὰ μὴν γίνεται ὁ πίνακας σκοτεινός. Βρισκόταν πάντα σὲ μιὰ διαρκῆ ἀναζήτηση, καὶ ποτὲ δὲν ἦταν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν δουλειά του. Γέρος, μὲ δεμένα τὰ χέρια ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια, ἔτσι ὥστε μόνις μποροῦσε νὰ πιάσῃ τὸ πινέλλο, ἔλεγε στοὺς φίλους του : «Τώρα μονάχα νομίζω πὼς κάτι μπορῶ νὰ δώσω στὴν ζωγραφική». Τὸ 1900 περίπου ἐγκαταστάθηκε στὶς Cagnes, ὅπου καὶ πέθανε.

35. Τζαμί στὸ Ἀλγέρι. 1882.

49,5×59,7.

36. Place de la Trinité. 1885 περίπου.

54,6×66.

37. Κεφάλι κοπέλλας. 1894.

46,7×41,6.

38. «Ἡ φουρνάρισσα». 1904.

54,3×63,5.

39. Κήπος στὶς Cagnes.

47×54,6. 1906.

40. Μετὰ τὸ λουτρό. 1910 περίπου.

66,7×55,9.

41. Τὸ κορίτσι μὲ τὰ ρόζ.

33×41,3.

42. Τοπίο. 1910 περίπου.

27,3×38,1.

Georges Rouault, 1871 - 1958

Τὸ 1891 μπήκε στὴν Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν, στὸ ἐργαστήριο τοῦ Delaunay. Τὸ 1895 καὶ 1901 ἐκθέτει στὸ «Σαλὸν» τῶν Γάλλων Καλλιτεχνῶν πίνακες μὲ θέματα θρησκευτικὰ καὶ μυθολογικά. Δέχεται ὅτι ἐπηρεάστηκε ἀπὸ τὸν Rembrandt. Εἶναι μέλος τῆς ομάδος τῶν «Fauves». Ἀπὸ τὸ 1903 ἀρχίζει ἡ νέα κατεύθυνσή του στὴν τέχνη. Γίνεται δραματιστής, μὲ κλίση πρὸς τὸν μυστικισμὸ καὶ τὴν ἔκσταση. Περιορίζεται σὲ λίγα σκοῦρα, μεστὰ χρώματα, μὲ ἔντονα περιγράμματα. Τελευταῖα διακόσμησε ἐκκλησίες μὲ vitraux.

43. Γυμνό. 1906.
26,7×22,9.
44. Γυμνό. 1906.
25,4×22,3.
45. Κεφάλι γυναίκας. 1908.
53,3×35.
46. Δύο χωρικοί. 1909 περίπου.
88,9×62,2.
47. Βάζο μὲ λουλούδια.
111,1×76,2.

Peter Paul Rubens, 1577 - 1640

Γεννήθηκε στὴν Βεσφαλία καὶ πέθανε στὴν Ἀμβέρσα. Τὸ 1600 φεύγει γιὰ τὴν Ἰταλία ὅπου ἐργάστηκε ὀκτῶ χρόνια. Ὅταν ἐπέστρεψε στὴν Ἀμβέρσα, ἔγινε ζωγράφος τῆς Αὐλῆς. Τὸ 1622, ἡ Μαρία τῶν Μεδίκων τὸν κάλεσε γιὰ τὴν διακόσμηση τοῦ παλατιοῦ τοῦ Λουξεμβούργου. Εἶναι ὁ κυριώτερος ἐκπρόσωπος τοῦ Φλαμανδικοῦ Μπαρόκ. (Βλ. λέξη στὸ τέλος). Μεγαλοφυΐα, καλλιεργημένη μὲ τὴν Ἰταλικὴ τέχνη, θεωρεῖται ὁ σημαντικώτερος ζωγράφος τῆς ἐποχῆς του. Οἱ ἀποχρώσεις τοῦ κόκκινου χρώματος ποὺ ἐπικρατοῦν στοὺς πίνακές του, ἀνταπο-

κρίνονται στον ηρωϊκό και ήδονικό χαρακτήρα του, με τον οποίο αντιμετώπιζει την ζωή και την τέχνη.

48. Αυτόπροσωπογραφία.

62,2×45,1.

André Dunoyer de Segonzac, γενν. 1884

Πολύ τολμηρός στην δουλειά του, έκανε αίσθηση στο κοινό μόλις εμφανίστηκε. Αφού διδάχτηκε από τους «Fauves» και τους Κυβιστές, κάνει ένα είδος νατουραλισμού με βίαιες πινελιές, προσπαθώντας ν' ανακαλύψει ροπές και σχήματα που του δημιουργεί ο καλλιτεχνικός του κόσμος. Ταξίδεψε στην Ίταλία, Ίσπανία, Νότιο Αφρική. Σήμερα ζει στο Saint-Tropez της Γαλλίας.

49. Γυμνό. 1935 περίπου.

81,3×100,3.

Georges Seurat, 1859 - 1891

Αν κι' έζησε μονάχα 32 χρόνια, δημιούργησε μεγάλο όνομα. Νέος σπούδασε στην Σχολή Καλών Τεχνών στο εργαστήριο του Lehmann. Το 1884, μαζί με άλλους, δημιουργεί το «Σαλόν» των Indépendants. Η τέχνη, για τον Seurat, ξεκινά από την επιστημονική έρευνα του φωτός, και στηρίζεται στις αρχές της οπτικής του χημικού Chevreul. Με την καλλιτεχνική του ευαισθησία υποτάσσει την επιστημονική γνώση. Παραθέτει δίπλα-δίπλα μικρές χρωματιστές κηλίδες, σαν μωσαϊκά, έξω ού και ο όρος «pointillisme». Με την τεχνική αυτή, ζωγραφίζει ξεκινώντας από το χρώμα που κυριαρχεί σε κάθε αντικείμενο. Δίπλα σε κάθε κηλίδα βάζει και τα συμπληρωματικά του χρώματος αυτού. Δεν αρκείται όμως σ' αυτό, αλλά προσθέτει κι' άλλα χρώματα, που σύμφωνα με τις επιστημονικές θεωρίες θα έπλαθε ή όραση.

Μετά τον θάνατό του, οι πίνακές του μοιράστηκαν σε φί-

λους και συγγενείς. Μονάχα τὸ 1905 ὀργανώθηκε μιὰ ἐκθεση ὄλου τοῦ ἔργου του, μαζί μὲ τοῦ Van Gogh.

50. Crotoy, Aval. 1889 περίπου.

70,5×86,4.

Henri de Toulouse Lautrec, 1864 - 1901

Ἄρχισε νὰ ζωγραφίσει γιὰ νᾶχη μιὰ ἀπασχόληση, ὅταν ὕστερα ἀπὸ ἓνα δυστύχημα ἔμεινε ἀνάπηρος γιὰ ὅλη του τὴν ζωή.

Τὸ 1882, μπῆκε στὸ ἐργαστήριο τοῦ Bonnat καὶ μετὰ στοῦ Cormon. Γρήγορα ὅμως ἐγκατέλειψε τοὺς δασκάλους κι' ἐργάστηκε μόνος του. Εἶχε πάθος γιὰ τὸ σχέδιο, μανία μπορεῖ νὰ πῆ κανεῖς. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἔδειχνε πῶς σκεπτότανε, πῶς μιλοῦσε. Σκοπὸς του : Νὰ δώση μέσα ἀπὸ τὸ ἔργο του τὴν πραγματικότητα.

«Θὰ προσπαθήσω νὰ κάνω κάτι ἀληθινό», ἔγραφε, «κι' ὄχι τὸ ἰδεῶδες». Πέθανε σὲ ἡλικία 37 ἐτῶν, ἀφήνοντας ἓνα τεράστιο ἔργο σ' ἓνα τόσο μικρὸ χρονικὸ διάστημα. Ζωγράφησε πάνω ἀπὸ 500 πίνακες, 3.000 σίτσα, 370 λιθογραφίες καὶ ἀφίσσες. Μερικὲς ἀπὸ τίς τελευταῖες εἶναι ὀνομαστὲς (βλ. πίνακα ἀριθ. 51).

Ὅσο ζοῦσε δὲν γνώρισε μεγάλη ἐπιτυχία. Μετὰ τὸν θάνατό του, καὶ κυρίως μετὰ τὴν ἐκθεση τῆς Galerie Goupil (1914), τ' ὀνομά του καθιερώθηκε.

51. Ὁ Aristide Bruant, στὸ «Ambassadeurs». 1892 περίπου.

138,5×92,7.

Ὁ Ar. Bruant (1851 - 1925) ὑπῆρξε ἀπὸ τοὺς πιὸ δημοφιλεῖς «chansonniers» ποὺ ἐσύχναζαν τότε στὴν Μονμάρτη. Τὸ 1885, στὸ «Cabaret Mirliton» ὁ Toulouse Lautrec συνάντησε γιὰ πρώτη φορὰ τὸν Bruant κι' εὐθὺς ἐνθουσιάστηκε ἀπὸ τὴν χάρη καὶ τὸ ταλέντο του. Ὅταν τὸ 1892 ἄρχισε ἡ σταδιοδρομία τοῦ Bruant στὸ «Ambassadeurs» καὶ τὸ «Eldorado», ὁ Lautrec ζωγράφησε μιὰ ἀφίσσα, (ὀνομαστὴ σήμερα) μὲ τὴν ἐπιγραφή : «Aristide Bruant dans son cabaret».

52. Ἡ Misia Natanson. 1895.

94×71,8.

Ἡ Misia Natanson ἦταν ἀπὸ τὰ πιὸ ἀγαπητὰ μοντέλλα τοῦ T. Lautrec. Ἔχει ποζάρει καὶ στὸν Renoir.

53. Cipa Godebski. 1896.

52×40.

Maurice Utrillo, 1883 - 1955

Γεννήθηκε στὸ Παρίσι καὶ ἄρχισε νὰ σχεδιάζει μὲ τὴν καθοδήγηση τῆς μητέρας του, Suzanne Valadon. Τὰ πρῶτα του ἔργα ἦταν ἀντιγραφὰς ἀπὸ κάρτ-ποστὰλ ποὺ παρίσταναν χωρὶα καὶ ἔκκλησιές.

Ἡ ἀπόδοση τῆς φύσης δὲν τὸν ἀπασχολοῦσε ιδιαίτερα. Ζωγράφιζε τὸ βράδυ, μὲ τὸ φῶς τῆς λάμπας, θέματα ποὺ εἶχε στὸ νοῦ του. Οἱ πίνακες δίνουν τὴν ἐντύπωση κάποιας ἀδεξιότητος, καὶ δὲν ἔχουν γιὰ τὸν ἴδιο μεγάλες καλλιτεχνικὲς ἀξιώσεις.

Ζωγραφίζει μὲ λιτότητα καὶ ἀμεσότητα, χωρὶς αἰσθητικὲς θεωρίες. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο τὰ ἔργα του ἔχουν ξεχωριστὴ εἰλικρίνεια καὶ ἔλξη.

54. Ἡ Παναγία τῶν Παρισίων. 1908 περίπου.

62,9×47,7.

55. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Saint-Medard. 1911 περίπου.

61,6×75.

56. Δρόμος στὶς Scanes. 1914 περίπου.

59,7×80,7.

Edouard Vuillard, 1868 - 1940

Ἄρχισε νὰ ζωγραφίζει μικρὰ θέματα, ποὺ χαρακτηρίζονται γιὰ τὴν δύναμη καὶ τὴν φινέτσα τους. Ἄν καὶ ἀπέδειξε μὲ τὸ ἔργο του ὅτι εἶχε τὴν ἀνάγκη νὰ ξεφύγῃ ἀπ' αὐτὰ, ποτὲ δὲν κατάφερε νὰ γεμίσῃ μεγάλες ἐπιφάνειες. Τὰ καλύτερα ἔργα του, ζωγραφισμένα μ' ἐξαιρετικὰ λεπτὲς ἀποχρώσεις, δίνουν μιὰν ἀλήθεια ἐξαῦλωμένη. Οἱ χρωματικὲς ἐπιφάνειες καλὰ ἁρμονισμέ-

νες, δίνουν την έντύπωση μιᾶς ἀπροσδόκητης ζωντάνιας καὶ λυ-
ρικής εὐαισθησίας.

57. Nature morte. 1890 περίπου.

18,4×23,5.

Γ Λ Υ Π Τ Α

Edgar Degas, 1834 - 1917

58. Μικρὴ χορεύτρια. 1880 - 81.

Ύψος 99 ἐκ.

59. Ἄλογο μεὶ jockey. 1865 - 81.

Ύψος 23,8 ἐκ.

60. Ἄλογο μεὶ jockey. 1865 - 81.

Ύψος 28,6 ἐκ.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

Μανιερισμός : Ίδιαίτερη περιοχή καλλιτεχνικής έκφρασης, ανάμεσα στην Αναγέννηση και τὸ Μπαρόκ (κυρίως στὸ δεύτερο ἡμισυ τοῦ 16ου αἰῶνα). Χαρακτηριστικά : Ἐπιτήδευση (ὄχι μὲ μειωτική σημασία), ἔκταση τῶν μορφῶν, αἰωρούμενα πρόσωπα, ἀκαθόριστος χώρος, ἀνήσυχα χρώματα μὲ μουντὲς καὶ λαμπερὲς ἀντιθέσεις. Κυριώτεροι ἐκπρόσωποι στὴν Ἰταλία, ὁ Pontormo, Parmeggianino, καὶ κορυφαῖος, ὁ Θεοτοκόπουλος.

Μπαρόκ : Ρυθμὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς τέχνης κυρίως τὸν 17ο αἰῶνα, ὕστερα ἀπὸ τὴν Αναγέννηση καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ Ροκοκό.

Χαρακτηριστικά : Χυμώδεις μορφές, ζωηρὲς κινήσεις, δύναμη ποὺ ξεχειλίζει ὥστε νὰ ὀδηγῆ συχνὰ πρὸς ἀσύμμετρες διατάξεις, ἔντονος ἀντιθέσεις φωτεινῶν καὶ σκούρων. Πλοῦτος, αὔξησι τῶν διαστάσεων, πάθος.

Ρομαντισμός : Γενικώτερη καλλιτεχνικὴ ἔκφραση καὶ νοοτροπία ποὺ διαδόθηκε στὴν Εὐρώπη γύρω στὶς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνα. Στὴν ζωγραφικὴ, ἐπέδρασε κυρίως ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενο.

Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ νοσταλγία τοῦ παρελθόντος γιὰ κάθε ἀπομακρυσμένο. Οἱ καλλιτέχνες στρέφονται πρὸς τὴν τοπιογραφίαν καὶ προσπαθοῦν νὰ συνδέσουν τὸν ἄνθρωπο μὲ τὸ τοπίο καὶ νὰ δημιουργήσουν μία ἐνότητα. Κύριοι ἐκπρόσωποι τοῦ Γαλλικοῦ Ρομαντισμοῦ, οἱ Delacroix, Géricault.

Ἐμπρεσσιονισμός : Ἀπὸ τὴν Γαλλικὴ λέξι impression (ἐντύπωση). Εἶναι ἡ καλλιτεχνικὴ ροπὴ ποὺ ἀρχισε νὰ ἐκδηλώνεται μετὰ τὸ 1860 στὴν Γαλλία. Πῆρε τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀπὸ ἓνα πίνακα τοῦ Claude Monet μὲ τίτλο «impression», ποὺ παρουσιάστηκε σὲ μιὰ ἔκθεση τὸ 1874. Ὁ Ἐμπρεσσιονισμὸς δημιουργήθηκε ἀπὸ ἀντίδραση στὴν «Ἀκαδημία» καὶ στὴν ζωγραφικὴ τοῦ ἐργαστηρίου μὲ τὴν σκούρα παλέττα. Οἱ ἔμπρεσσιονιστὲς ζωγραφίζουν στὸ ὑπαιθρο, παριστάνουν τὴν φύση καὶ τ' ἀντικείμενά της σὰν χρωματικὴ ἐντύπωση καὶ ὄχι μὲ γραμμὲς ποὺ ἀνταποκρίνονται στὴν κατασκευαστικὴ τους ἀλήθεια. Ἔτσι ἀποδίδουν τὸ στιγμιαῖο, τὴν κίνηση, (ἰδίως ὁ Degas). Κυριώτεροι ἐκπρόσωποι : Manet, Monet, Sisley, Pissaro, Degas, Renoir.

Ἐξπρεσσιονισμός : Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἐμπρεσσιονισμό, ἤθελε νὰ τονίσῃ τὸ ψυχικὸ μέρος, καὶ παραβλέπει τὴν ὀρθότητα τῆς ἀπόδοσης τοῦ ἀντικειμένου. Εἶναι μιὰ στροφή πρὸς τὰ «ἔσω». Ἡ γραμμὴ, τὸ χρῶμα, ἡ σύνθεση τείνουν στὴν ἀπλοποίηση. Ἀργότερα, ἡ τάση αὐτὴ θά

όδηγηση πρὸς τὸν Κυβισμό καὶ τὴν Ἀφηρημένη Τέχνη. Ὁ καλλιτέχνης πρέπει μὲ τὸ ἔργο του νὰ ἐκφράσῃ (ἐξ οὗ expressionisme) μιὰ ψυχικὴ διάθεση.

Fauvisme. Καλλιτεχνικὴ τάση ποὺ δημιουργήθηκε γύρω στὰ 1906 μ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Matisse, σὰν ἀντίδραση πρὸς τὰ μετεμπρεσιονιστικὰ ρεύματα. Ὁ ζωγράφος προσπαθεῖ νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα τῆς καλλιτεχνικῆς τοῦ ἔκφρασης, δημιουργώντας μιὰ νέα ἐνότητα ἀπὸ αὐτοτελῆ χρώματα, ποὺ δίνουν ἔντονη αἴσθηση τοῦ παριστανομένου. Ἀντίθετα δηλ. μὲ τὸν Νατουραλισμὸ καὶ τὸν Ἐμπρεσιονισμό, ποὺ δίνουν τὴν πραγματικὴ ἢ φαινομένη αἴσθηση τῆς ἀλήθειας. Κυριώτεροι ἑκπρόσωποι: Matisse, Braque, Van Dongen, Dufy, Vlaminck.

Nabis. Ἀπὸ τὴν ἀνάλυση τῶν Ἐμπρεσιονιστῶν βγήκε ἡ σύνθεση τῶν «Nabis». Στὴν θέση τῶν πολλῶν χρωματιστῶν κηλίδων μπαίνει ἡ ἐνιαία ἐπιφάνεια, ποὺ περιβάλλεται συνήθως ἀπὸ ἓνα μαῦρο περίγραμμα. Τὸ βάθος κι' ὁ ὄγκος φεύγουν, καὶ ἐπικρατοῦν στὴν ζωγραφικὴ οἱ δύο μόνον διαστάσεις.

